

Spis treści

Wstęp	11
-------------	----

CZĘŚĆ I

1. Profilaktyka społeczna w perspektywie interdyscyplinarnej	19
1.1. Społeczno-kulturowe tło myśli profilaktycznej	19
1.2. Profilaktyka społeczna w subdyscyplinach pedagogicznych ...	30
1.2.1. Profilaktyka społeczna jako istotny element pedagogiki społecznej	33
1.2.2. Profilaktyka społeczna a filozofia wychowania	37
1.2.3. Resocjalizacyjne związki i źródła profilaktyki społecznej	40
1.3. Profilaktyka społeczna a antropologia	45
1.4. Profilaktyka społeczna a psychologia	47
1.5. Profilaktyka społeczna a promocja zdrowia	49
1.6. Prawny kontekst profilaktyki społecznej	50
2. Kluczowe zależności i komponenty profilaktyki społecznej	54
2.1. Aksjologiczny wymiar profilaktyki społecznej	56
2.2. Podstawy teleologii profilaktyki społecznej	59
2.3. Wychowanie i socjalizacja w profilaktyce społecznej	62
2.4. Znaczenie dydaktyki w profilaktyce społecznej	66
2.5. Definiowanie profilaktyki społecznej	70
2.6. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka w ujęciu profilaktycznym	73
2.7. Zachowania ryzykowne w profilaktyce społecznej	76

3. Środowiskowy wymiar profilaktyki społecznej. Teoretyczne inspiracje	81
3.1. Tożsamość miejsca w małej ojczyźnie	82
3.2. Społeczność lokalna w świetle koncepcji psychologii pozytywnej	86
3.3. Teorie ekologiczne	87
3.4. Zagadnienie kontroli społecznej w profilaktyce	89
4. Konceptualizacja badań własnych	93
4.1. Partycypacja – pragmatyzm – interpretatywizm. Wybór paradygmatu i strategii badawczej	93
4.1.1. Paradygmat interpretacyjny i pragmatyczny	95
4.1.2. Jakościowa strategia badawcza	98
4.2. Badania w środowisku lokalnym w kontekście granic i zagadnień etycznych	102
4.3. Etapy i organizacja badań	108
4.3.1. Wybór środowiska lokalnego	109
4.3.2. Cele badawcze	110
4.3.3. Przedmiot badań	111
4.3.4. Ustalanie problematyki badawczej	112
4.3.5. Realizacja badań	114
4.4. Między monografią środowiskową, etnografią a badaniem w działaniu. Argumenty za i przeciw wybranym metodom ..	115
4.4.1. Monografia środowiskowa	117
4.4.2. Etnografia	118
4.4.3. Badanie w działaniu	119
4.5. Badanie poprzez uczestnictwo i zaangażowanie: BUZ	121
4.6. Podejście triangulacyjne	123
4.7. Gromadzenie i opracowywanie materiału badawczego. Techniki i narzędzia badawcze BUZ	124
4.7.1. Obserwacja uczestnicząca	124
4.7.2. Analiza dokumentacji	126
4.7.3. Wywiad ekspercki, swobodny i rozmowa	131
4.8. Hermeneutyczna metoda opracowania danych	136

CZĘŚĆ II

5. Gmina wiejska jako teren profilaktycznych badań jakościowych . .	139
5.1. Transformacje wiejskiego środowiska lokalnego	140
5.2. Gmina Zielonki. (Nie)reprezentatywność badanego środowiska lokalnego	144
5.3. Przestrzenie profilaktyczne w badanym środowisku	148
5.3.1. Szkoły	151
5.3.2. Centrum Kultury, Promocji i Rekreacji	154
5.3.3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	157
5.3.4. Urząd Gminy	158
5.3.5. Wspólnoty i organizacje pozarządowe	159
6. Aktorzy procesu współdziałania w profilaktycznych przestrzeniach środowiska lokalnego	161
6.1. Człowiek. Personalizacja i indywidualizacja przestrzeni pedagogicznych	163
6.2. Rodzina. Specyfika i problemy w kontekście realizowanych działań profilaktycznych	170
6.3. Szkoła środowiskowa w świetle współdziałania profilaktycznego	182
6.3.1. Działania profilaktyczne w zieloneckich szkołach	187
6.3.2. Współpraca szkół ze środowiskiem lokalnym	194
6.3.3. Cele i zadania w szkolnych programach wychowawczo- profilaktycznych	196
6.3.4. Ewaluacja w szkolnych programach wychowawczo- profilaktycznych	197
6.4. Zadania i działania pełnomocnika wójta ds. profilaktyki jako koordynatora działań gminnych	199
7. Specyficzne działania profilaktyczne w badanym środowisku lokalnym	206
7.1. Szkolny Klub Wolontariatu „Pomagamy” z Korzkwi jako praktyka profilaktyczna	207
7.2. Działalność edukacyjno-profilaktyczna Młodzieżowego Zespołu Wokalno-Instrumentalnego Fermata	214

7.3. Autorskie programy profilaktyczne w gminie: „Archezja”, Bądźmy Poszukiwaczami Autorytetu, CUDER, czyli profilaktyczne ABC w Zielonkach	223
7.3.1. „Archezja”	225
7.3.2. Bądźmy Poszukiwaczami Autorytetu	226
7.3.3. CUDER	229
7.4. Diagnoza i ewaluacja działań profilaktycznych jako przejawy współpracy w środowisku lokalnym	233
7.5. Potrzeby i rozwiązania w zakresie współpracy na poziomie działań profilaktycznych w środowisku lokalnym	244
7.5.1. Potrzeba współdziałania	244
7.5.2. Potrzeba zrozumienia i komunikowania się	245
7.5.3. Potrzeba budowania społeczeństwa obywatelskiego ...	245
7.5.4. Potrzeby związane z formalnościami	247
7.5.5. Potrzeby i rozwiązania finansowe	248
8. Profilaktyka kompleksowa w środowisku lokalnym jako konkluzja badań własnych	251
8.1. Nowe spojrzenie na obszary profilaktyki społecznej	252
8.1.1. Profilaktyka defensywna i kreatywna	253
8.1.2. Profilaktyka pozytywna i negatywna	255
8.1.3. Profilaktyka specjalistyczna i kompleksowa	256
8.1.4. Profilaktyka medyczna i społeczna	259
8.1.5. Profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca ...	261
8.2. Profilaktyka oparta na wartościach	264
8.3. Strategie profilaktyczne w środowisku lokalnym	268
8.3.1. Strategia mistrza	274
8.3.2. Strategia edukacji rodziców	278
8.3.3. Strategia współpracy środowiskowej	283
8.3.4. Strategia potencjałów	285
8.3.5. Modele działań profilaktycznych wynikające z przyjętych strategii	288
8.3.6. Model RPR: Równowaga – Połączenie – Relacja	291
8.4. Wspólnota, współdziałanie, relacja jako imperatywy profilaktyczny	293
8.4.1. Wspólnota	296
8.4.2. Współdziałanie	300
8.4.3. Relacje	300

8.5. Spotkanie człowieka kluczowym elementem w Modelu Profilaktyki Kompleksowej w Środowisku Lokalnym	301
Podsumowanie badań i refleksje domykające	307
Bibliografia	311
Aneks	333
Indeks osobowy	339
Summary: Social Prevention in the Pedagogical Spaces of the Local Environment	345